

Valla 257:2

– en boplats på Hakenäset

Arkeologisk förundersökning

Valla 257:2, Hövik 3:11, Valla socken, Tjörns kommun

Oscar Ortman

Bohusläns museum Rapport 2010:38

BOHUSLÄNS MUSEUM

Valla 257:2 – en boplats på Hakenäset

Arkeologisk förundersökning

Valla 257:2, Hövik 3:11, Valla socken, Tjörns kommun

Bohusläns museum Rapport 2010:38

ISSN 1650-3368

Författare Oscar Ortman

Layout och teknisk redigering Lisa K Larsson

Grafisk form Gabriella Kalmar

Omslagsbild Foto taget av Pia Claesson. Fotot visar Karin Löf och Henrik Gunnarsson framför torpet Nordmyra.

Förundersökningsområdet ligger till vänster i bilden.

Tryck IT Grafiska AB, Uddevalla 2010

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket medgivande 90.8012

Kartor godkända från sekretessynpunkt för spridning Lantmäteriet 2010-08-25. Dnr 601-2010/2142

Bohusläns museum

Museigatan 1

Box 403

451 19 Uddevalla

tel. 0522-65 65 00, fax 0522-126 73

www.vastarvet.se, www.bohuslansmuseum.se

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund	5
Landskapsbild	5
Naturlandskap	5
Historiskt källmaterial och kulturlandskap	5
Fornlämningsmiljö och tidigare undersökningar	8
Metod	8
Resultat	8
Materialets potential	9
Slutsatser samt åtgärdsförslag	10
Referenser	11
Litteratur	11
Otryckta källor	11
Tekniska och administrativa uppgifter	12
Bilagor	13

Figur 1. Utsnitt ur GSD-Röda kartan/Fastighetskartan med platsen för undersökningen markerad.

Sammanfattning

Inför planerad husbyggnation på fastigheten Hövik 3:11, Valla socken, Tjörns kommun, Västra Götalands län, utförde Bohusläns museum en arkeologisk delförundersökning av den förhistoriska boplatsen Valla 257:2 (se figur 3). Vid delförundersökningen påträffades slagen flinta i tio av de tolv grävda schakten. Dessutom påträffades två kokgropar, en ränna, ett stolphål samt ett område med härदार och skörbränd sten (se figur 4).

Bakgrund

Förundersökningen utfördes av Pia Claesson och Oscar Ortman, i enlighet med Länsstyrelsens beslut 431-90760-2009. Markägaren Karin Löf bekostade undersökningarna.

Det övergripande syftet med förundersökningarna var att försöka avgränsa den kända boplatsen Valla 257:2 åt nordost.

Förundersökningens resultat var tänkt att ligga till grund för Länsstyrelsens bedömning av fornlämningarnas status.

Landskapsbild

Naturlandskap

Den förhistoriska boplatsen Valla 257:2 ligger på den norra delen av Hakenäset på nordvästra Tjörn.

Naturen utgörs av trånga sprickdalar omgivna av skogsbevuxna bergspartier. Själva boplatsen ligger i en väl skyddad äldre åkermark omgiven av berg åt alla vädersträck. Ungefär 200 meter åt öster sluttar marken brant ner mot Hakefjorden

Historiskt källmaterial och kulturlandskap

Området där fastigheten Hövik 3:11 ligger utgjorde fram till 1842 samfälld utmark under hemmanen Hövik och Kleva. Vid 1842 års laga skifte av utmarken beskrivs området som betesmark (14-VALLA-171). I 1851 års husförhörslängd finns torpet Myren omnämnt (Ekenvall, 1992:113). På 1933 års ekonomiska karta över Hakenäset finns också torpet Nordmyren upptaget. Den arkeologiska förundersökningen 2010 berörde ett område direkt söder om torpet Nordmyren som då hade stått övergivet ett antal år.

Figur 2. Utsnitt ur GSD-Fastighetskartan med platsen för undersökningen markerad. Skala 1:20 000. Godkänd från sekretessynpunkt för spridning. Lantmäteriet 2010-08-25. Dnr 601-2010/2142.

Figur 3. Utsnitt ur GSD-Fastighetskartan, blad 7188, med översikt över undersökningsområdet samt närliggande förlämningsmarkerade. Skala 1:10 000. Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning. Lantmäteriet 2010-08-25. Dnr 601-2010/2142.

Figur 4. Utsnitt ur 1933 års ekonomiska kartan, blad Stenungsund SV. Detalj som bland annat visar delar av det område som utgörde hemmanet Höviks utmark. I södra delen ligger de båda torpen Myren och Nordmyren, där Enqvists boplatz 117L (Valla 257:2) ligger. Skala 1:10 000.

Fornlämningsmiljö och tidigare undersökningar

Tidigare har två boplatser, Valla 201 och 272, samt en gånggrift, Valla 98, undersökts på Hakenäset. Valla 98 och 272 undersöktes 1915 av Wilhelm Ekman respektive Arvid Enqvist. Utifrån Enqvists beskrivning kan man utläsa att Valla 272 är en cirka 8 000 år gammal mesolitisk boplatz med fynd av bland annat trindyxor, spån och en cylindrisk spånkärna. Här hittade man också två härdar (Enqvist 1922:57). Valla 201 undersöktes av Riksantikvarieämbetet år 1985. Resultatet från undersökningen visade att boplatzen som utgjordes av en östsluttning med ett flertal strandplan utnyttjats under flera förhistoriska tidsperioder från lihult till bronsålder.

Valla 257:2 finns upptagen i Arvid Enqvist avhandling *Stenåldersbebyggelsen på Orust och Tjörn*. I materialförteckningen till avhandlingen har boplatzen beteckningen 117 L och beskrivs på följande sätt: "Hövik; På en åker nedanför och sydost om torpet Myra" (Enqvist 1922:59). Boplatsens höjd över havet noterades till 26 meter och fynden utgjordes av en konvex skivskrapa, ett spån med "skrapegg" och två avfallsstycken. På en backig gångstig hade man också hittat tjugo avfallsstycken.

I närheten av Valla 257:2 finns ytterligare tre registrerade fornlämnningar, Valla 64, 95 och 257:1. I de två första fallen är det frågan om rösen, den tredje fornlämningen är en fyndplats för slagen flinta. Fyndplatsen härrör även den från Enqvists uppgifter om fynd vid torpet Myren.

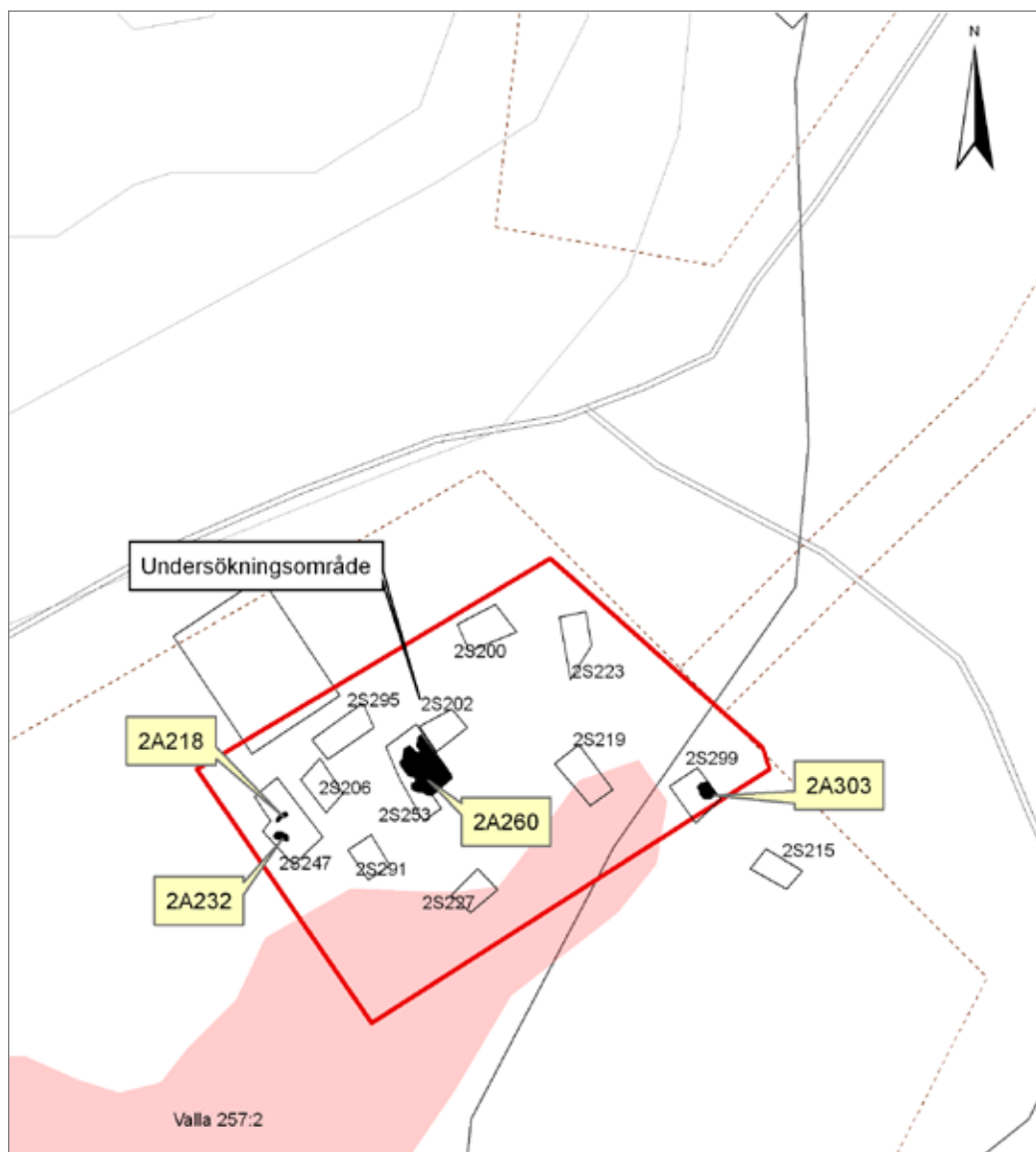
Metod

Vid förundersökning grävdes tolv schakt med maskin. Schakten grävdes ner till alven och var mellan 0,2 och 0,45 meter djupa. De grävda schakten mättes in med GPS. Storlek, fyndförekomst och jordartstyp noterades (se bilaga 1).

De anläggningar som påträffades mättes också in med GPS. Två anläggningar delundersöktes.

Resultat

Vid 2010 års delförundersökning av Valla 257:2 hittades bearbetad flinta i tio av de tolv grävda schakten (se bilaga 1). I tre av schakten påträffades fem anläggningar. I schakt 247 fann vi en ränna, A218, och ett stenskott stolphål, A232. I schakt 253 fanns en hel del ut skärvsten som gjorde det svårt att identifiera de enskilda anläggningarna. Vi tolkade det som ett härd- och kokgropsområde, A260 (se bilaga 2). I schakt 299 framkom ytterligare en kokgrop, A303. För att försäkra oss om att det var frågan om förhistoriska anläggningar undersökte vi två anläggningar, A218 och A 232. Anläggningarna grävdes till hälften och dokumenterades i profil.

Figur 5. Utsnitt ur GSD-Fastighetskartan, blad 7188. Detalj som visar den delförundersökta ytan med grävda schakt och påträffade anläggningar. Skala 1:500. Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning. Lantmäteriverket 2010-08-25. Dnr 601-2010/2142.

Materiallets potential

Den del av Valla 257:2 som berörs i och med denna avgränsande förundersökning kan inte sägas vara förundersökt mer än mycket översiktligt. Det är inte möjligt att uttala sig om platsens potential, än mindre med tanke på att en så pass begränsad del av boplatsen berörs. De påträffade anläggningarna har en generell förhistorisk karaktär, men bedöms kunna vara från bronsålder. Ett spår av hensbackakaraktär tyder på att även äldre spår kan påträffas.

Figur 6. Härd och kokgrop i schakt 253. Foto Pia Claesson

Antagligen är det delar av en större boplats, eventuellt ett utkantsbeläget härdområde som har berörts av den aktuella undersökningen. Sentida lämningar som kan kopplas till torpet Nordmyren förekommer med all sannolikhet inom området. Eventuella sentida lämningar bedöms inte störa bronsålderslämningarna. Potentiella mesolitiska lämningar kan mycket väl ha påverkats av lämningarna från de yngre perioderna.

Slutsatser samt åtgärdsförslag

Efter den avgränsande förundersökningen inom och i anslutning till Valla 257:2, visar det sig att boplatsen sträcker sig åt nord och nordost in i det aktuella förundersökningsområdet. Avgränsning inom området och utanför mot nord och nordost är inte fastställd.

Vid skrivande av denna rapport hade Länsstyrelsen i beslut 2010-09-03 redan givit tillstånd både till ingrepp i och övertäckning av del av fornlämningen, både inom och utanför förundersökningsområdet, utan vidare antikvariska insatser. Ytterligare åtgärdsförslag från Bohusläns museum bedöms därmed inte vara nödvändiga i denna rapport.

Referenser

Litteratur

Ekenvall, V. 1992. *Ortnamnen i Göteborgs och Bohuslän band VII. Ortnamnen i Tjörns Härad*. Dialekt, Ortnamns och Folkminnesarkivet i Göteborg. Göteborg.

Enqvist, A. 1922 *Stenåldersboplatser på Orust och Tjörn*. Akademisk avhandling. Arkeologiska institutionen vid Uppsala universitet. Uppsala.

Otryckta källor

Lantmäteriets arkiv, 14-VALLA-171. Laga skifte. Hemmanen Hövik och Klevas samfällda utmarker, i Valla socken. 1842.

Tekniska och administrativa uppgifter

Lst dnr:	431-90760-2009
Bohusläns museums dnr:	NOK 716-2008
Bohusläns museums pnr:	E187
Fornlämningsnr:	257:2
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Tjörn
Socken:	Valla
Fastighet:	Hövik 3:11
Ek. karta:	7188
Läge:	X 6440619, Y 1261097 X 6440651, Y 1261107
Meter över havet:	25–30
Koordinatsystem:	RT90, 2,5 gon Väst
Höjdsystem:	RH 70
Uppdragsgivare:	Karin Löf
Ansvarig institution:	Bohusläns museum
Projektledare:	Oscar Ortman
Fältpersonal:	Pia Claesson, Oscar Ortman
Fältarbetstid:	2010-05-31
Arkeologtimmar:	16 timmar
Undersökt yta:	870 m ²
Arkiv:	Bohusläns museums arkiv
Fynd:	Fynden tillvaratogs ej

Bilagor

Bilaga 1. *Schakttabeller med förteckning över fynd*

Bilaga 2. *Anläggningslista*

Bilaga 3. *Fotolista*

Bilaga 1. Schakttabeller med förteckning över fynd

Schakt nr	Längd	Bred	Djup	Beskrivning	Fynd
200	4	2	0,2	Under matjorden utgjordes alven av rödgul grusig sand.	2 stycken övriga slagna flintor.
202	3	2	0,3	Under matjorden utgjordes alven av rödgul grusig sand.	5 stycken flintavslag.
206	3,2	2	0,2	Under matjorden utgjordes alven av rödgul grusig sand med ett markant inslag av småsten.	2 övriga slagna flintor.
247	6	3,5	0,25	Under matjorden utgjordes alven av rödgul grusig sand. I schaktet ligger anläggning 218 och 232.	3 flintavslag, 7 övriga slagna flintor.
291	3	2	0,2	Under matjorden utgjordes alven av grusig sand.	
253	6,5	3,5		Under matjorden utgjordes alven av rödgul grusig sand. I schaktet ligger anläggning 260.	8 flintavslag, 2 spån, 1 fragment av spånkärna, 1 övrig kärna.
295	4,7	2	0,2	Under matjorden utgjordes alven av rödgul svallad morän med stort inslag av sten.	2 flintavslag varav 1 svallat. 3 övriga slagna flintor.
299	3,5	2,6	0,25	Under matjorden utgjordes alven av rödgul grusig sand. I schaktet ligger anläggning 303.	3 flintavslag.
215	3,2	2	0,45	Under matjorden utgjordes alven av rödgul grusig sand.	2 övriga slagna flintor.

219	4,4	3	0,25	Under matjorden utgjordes alven av rödgul grusig sand.	4 flintavslag, 2 övriga slagna flintor
223	4	2	0,3	Under matjorden utgjordes alven av rödgul grusig sand.	
227	2,7	2	0,25	Under matjorden utgjordes alven av rödgul grusig sand.	1 övrig slagen flinta.

Bilaga 2. Anläggningslista

Anläggning nr	Definition	Storlek m	Djup cm	Beskrivning	Belägenhet
A218	Ränna	0,95x0,2	0,17	Fyllningen utgjordes av mörkgrå något kolblandad humös sand, tre stycken 0,1 meter stora skörbrända stenar.	I S 247
A232	Stolphål	0,45	0,23	Mörkgrå humös sand.	I S247
A260	Kokgrop	4x2,5	Ej grävd	Kokgrop hård kulturlager inom ett 4 x 2,5 m stort område. I schaktet påträffades rikligt med kol och skörbränd sten samt relativt rikligt med flintavslag varav några spån (ett större av hensbackatyp). Anläggningarna är inte framtagna i sin helhet i nnv - sö.	I S 253
A303	Kokgrop	1,25	Ej grävd	Svartgrå humös sandig fyllning, rikligt med skörbränd sten.	I S299

Bilaga 3. *Fotolista*

Valla 257:2	Arkeologisk förundersökning	UMFA	55073	
Foto nr	Motiv	Riktning mot	Fotograf	Datum
55073:1	Karin Löf och Henrik Gunnarsson framför torpet Nordmyra. Förundersökningsområdet ligger till vänster i bilden.	SV	Pia Claesson	20100531
55073:2	Oscar Ortman visar var schakt 202 skall grävas.	SO	Pia Claesson	20100531
55073:3	Profilen på A 218.	NÖ	Pia Claesson	20100531
55073:4	Oscar Ortman rensar fram A 260.	SO	Pia Claesson	20100531
55073:5	Härd och kokgrop i schakt 253.	SO	Pia Claesson	20100531
55073:6	A303	SO	Oscar Ortman	20100531
55073:7	Valla 257:2 översikt från FU området.	SO	Pia Claesson	20100531
55073:8	Valla 257:2 översikt från FU området.	S	Pia Claesson	20100531
55073:9	Valla 257:2 översikt från FU området.	SV	Pia Claesson	20100531

